

השיחה השבועית

מפי הרב אפרים כחלון שליט"א

מטות

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשֶׁת מִטּוֹת

הַכֹּחַ שֶׁבָּךְ

”כָּכֹל הֵי־צֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה”

הַפְּרִשָּׁה פּוֹתַחַת בְּעֲנִינֵי נִדְרִים: ”אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַה' אוֹ הִשְׁבַּע שְׁבָעָה לְאַסֹּר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כָּכֹל הֵי־צֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה” (במדבר ל, ג), הַתּוֹרָה מַחְשִׁיבָה אֶת כֹּחַ הַדְּבּוּר שֶׁל הָאָדָם מֵאֵד, וְלִכְּנ כּוֹתֶבֶת וּמִצְוָה: אַל תַּחֲלִל אֶת הַדְּבּוּר שֶׁלָּךְ, הַמְלָה שֶׁלָּךְ צְרִיכָה לִהְיוֹת מְלָה, שְׁיִהְיֶה הֵן שֶׁלָּךְ הֵן וְלֹא שֶׁלָּךְ לֹא (עֵינִן בְּבֹא מְצִיעָא דָּף מֵט ע”א), ”וּכְכֹל הֵי־צֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה”.

הַסִּבָּה שֶׁהָאָדָם לֹא עוֹמֵד בַּמְלָה שְׁלוֹ, כִּי הוּא לֹא מִבִּין עַד כַּמָּה יֵשׁ חֲשִׁיבוֹת לַמְּלִים. זֶה הַסִּבָּה גַּם לִשְׁאָר הָעֲנִינִים בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם כִּלְאָחֵר יָד, הוּא לֹא מֵתַפְּלִל כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ, לֹא שׁוֹמֵר שֶׁבֶת כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ, וְיֵשׁ נָשִׁים שֶׁלֹּא הוֹלְכוֹת בְּצִנִּיעוֹת כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ, וְכָל זֶה מִכֵּיוֵן שֶׁחֹסֵר לָהֶם בְּהִבְנָה וּבְחֲשִׁיבוֹת שֶׁל כָּל דְּבָר וְדְבָר בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם. וְכִשְׁאָדָם לֹא מַעְרִיךְ אֶת מַעֲשָׂיו, וְכַמָּה חֲשׁוּבָה כָּל פְּעֻלָּה שְׁלוֹ, וְשֶׁאִפְלוּ מַעֲיָדָה קִטְנָה שְׁלוֹ יְכוּלָה לְגַרֵם לְאַסּוֹן, לֹא רַק פְּרִטִי אֲלֵא גַם אֲסוֹן לְאַמִּי, אֲזִי הוּא מְחַפֵּף.

מָה כֹּכֵר עֲשִׂיתִי?

סִפְּרָנוּ כַּמָּה פְּעָמִים, מָה שֶׁהֶגְאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַכֹּהֵן הַחֲפֶץ חַיִּים, אָמַר לְגֵאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי מְנַחֵם מִנְדֵּל שְׁגִיאָוֶרְסוֹן הַצִּמְח צֶדֶק, כְּשֶׁנִּפְגְּשׁוּ בְּאַכְסִנְיָה יַחַד, וּבִקֵּשׁ הַחֲפֶץ חַיִּים דָּף

הכח שבך

לכתב עליך כמה חידושים שעלו לך. 'הצמח צדק' שמח לתת לך את מבקשו. וכשהחפץ חיים רצה לשלם לך על הדף, סרב. אמר לך 'החפץ חיים': "קבלתי על עצמי לשלם לך על כל דבר שאני לוקח ולא לקבל טובות מבני אדם, כי לפעמים הטובה הזאת היא לא בלב שלם ואז זה גזול, ובעוון גזול יכול להפרא מלאך רע שיכול להחריב את כל ורשה" (אבותינו ולנו עמוד 277).

זאת התשובה לאנשים שאומרים תמיד: "מה כבר עשיתי? בסך הכל לקחתי חתיכת דף בלי רשות", "בסך הכל הלכתי עם שמלה קצרה שפמקום שתהיה עשר סנטימטר מתחת לפרוך היא עשר סנטימטר מעל הפרך", שאסור לאדם להפחית מעצמת מעשיו או דבורו, ולכן התורה מקפידה "ככל היצא מפיו יעשה".

הכרעת העולם

זה מה שאומרת הגמרא (קידושין דף מ ע"א), עשה מצוה אחת - אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכה זכות. עשה עברה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכה חובה. אדם שישתכל על המצב הזה בצורה הזאת, שאתה יודע שכל מצוה, כל תפלה, כל שמירת שבת, כל הקפדה על כשרות, או על הלכה בעניני קדושה וצניעות, הוא גורם שכל העולם כלו יהיה בכה זכות או בכה חובה. כי יש ערך כל כך גדול למעשים של האדם, עד כדי כך שהמעשים שלך שווים כל כך ומכריעים את כל העולם כלו!

ואם נתבונן נראה שהדברים הללו נכתבו בגמרא רק בתקופת האמוראים, והשאלה מתבקשת: למה דבר כזה יסודי, שכל מעשה קטן שלך מכריע את העולם לכה זכות או לכה חובה, לא נכתב לפני כן, במשנה או אפילו בספר התנ"ך, וכי התנאים, הנביאים

פְּרִשֵּׁת מִטּוֹת

וְהַשּׁוֹפְטִים לֹא הָיוּ צָרִיכִים לְדַעַת מֶזֶה? לָמָּה זֶה נִכְתָּב רַק בַּדּוֹרוֹת
הָאַחֲרוֹנִים שֶׁל הָאֱמּוֹרָאִים?

כָּלֵב הַחִי וְהָאֲרִיָּה הַמֵּת

כְּדִי לַעֲנוֹת עַל זֶה אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְלַמֵּד עַל הַכֹּחַ שֶׁל הַדּוֹרוֹת
הָאַחֲרוֹנִים, הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיוּ לְאַחַר חֶרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהִסְתַּלְקָה
הַנְּבוּאָה וְהַשְׂכִּינָה מִיִּשְׂרָאֵל (עֵיין יוֹמָא דָּף כָּא ע"ב).

וּבְאֲבוֹת דְּרַבִּי נִתֵּן (פֶּרֶק יב דִּיבּוּר הַמֵּתַחִיל הוּא הִיָּה) מוּבָא "כִּי לְכָלֵב
חִי הוּא טוֹב מִן הָאֲרִיָּה הַמֵּת" (קֹהֶלֶת ט, ד), "כִּי לְכָלֵב חִי הוּא
טוֹב" - זֶה רִשָּׁע הַמֵּתַקִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה, "מִן הָאֲרִיָּה הַמֵּת" - אֲפֹלוּ
מֵאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שֶׁהֵם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם.

וְהַדְּבָרִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים, וְכִי הָרִשָּׁע הַחִי הוּא יוֹתֵר טוֹב
מֵאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב? מֶה הַהֲגִיוֹן בְּזֶה?

בַּמִּדְרָשׁ (לֶקַח טוֹב קֹהֶלֶת פֶּרֶק ט סִימָן ד) מְבָאָר שֶׁהַכּוֹנֵנָה, לְעֻנִּין תְּשׁוּבָה
וְקִיּוּם מִצְוֹת. זֹאת אוֹמֶרֶת: אִם אַתָּה נִשְׁאַר בְּרִשְׁעוּתְךָ וְנִשְׁאַר
בַּמַּעֲשִׂים שְׁלֵכָה אֲזַי אַתָּה לֹא יוֹתֵר טוֹב מֵאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֲלֹא
הַהֶפֶךְ, אַתָּה שְׁפֵל כָּל הַשְּׂפָלִים. אֲבָל אִם אַתָּה מֵתַחִיל לְהִתְעַלּוֹת
בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת אַתָּה מַגִּיעַ לְדֶרֶגוֹת גְּדוּלוֹת.

וְשׁוּב יֵשׁ לִשְׂאֹל, הֲלֹא אַתָּה הַפְּרוּשׁ לְפָסוּק "כִּי לְכָלֵב חִי הוּא
טוֹב מִן הָאֲרִיָּה הַמֵּת" אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ בְּבִרְיָתָא, כְּאֵלֶּף שָׁנָה אַחֲרֵי
שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרָיו [שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הָיָה בְּסִבִּיבוֹת שְׁנַת
ב' אֲלָפִים תַּתְּקַ"ח, וְתַקּוּפַת הַתְּנָאִים בְּסִבִּיבוֹת שְׁנַת ג' אֲלָפִים
תַּשְׁכ"ח], וְכִי רַק אֲזַי הָיוּ רִשָּׁעִים שֶׁהָיוּ צָרִיכִים אֶת 'הַעֲדִידוּד' הַזֶּה?
לָמָּה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ לֹא פָּרַשׁ כֵּן בְּפִירוּשׁ?

הכח שבבד

ירידת הדורות

אם נשים לב נראה, שפכל שהדורות התרחקו מזמן בריאת העולם, ככה היו הרבה יותר צרות לעם ישראל ואסונות.

התקופה של כניסת עם ישראל לארץ ישראל היתה התקופה היפה של עם ישראל, "איש תחת גפנו ותחת תאנתו", וכן התקופה של שלמה המלך שהיו עשירים ברוחניות וגשמיות "ואין כסף נחשב בימי שלמה" (דברי הימים ב, ט, כ). וגם בתקופת גלות בית ראשון שהיתה לשבעים שנה (עיין ירמיה כט, י, ובמגילה דף יא ע"ב), מיד אחרי כן חזרו ובנו שוב את בית המקדש בפאר והדר, ואפלו הורדוס הגוי השקיע ממון רב בבנין המקדש (עיין בבא בתרא דף ד ע"א), והתפרסם כבודם של עם ישראל בכל מקומות מושבותיהם. הם ראו נסים וחיו נסים. כל זמן שהיה בית המקדש קיים עשרה נסים נעשו בבית המקדש (אבות פרק ה משנה ה), הם ראו את גלוי השכינה ואת "קרבת השם לי טוב" (תהילים עג, כח), בכל דרכיהם.

אחרי שנחרב בית המקדש כשגלו לבבל ונגדעה קרן בית ישראל (עיין איכה ב, ג), והתחילו ללמד תורה ולקיים מצוות מתוך בלבול וצרות וחסר ישוב הדעת, והיו במצב של שמד תמידי (עיין תוספות בקידושין דף מא ע"א דיבור המתחיל אסור לאדם שיקדש את ביתו), והאדם חושב: מה אני ומה חיי? וכי אי פעם אוכל להגיע לדרגת הדורות הקודמים? הלא אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם (שבת דף קיב ע"ב), ונדאי שלא נוכל להגיע לדרגות של אברהם יצחק ויעקב. והמחשבה הזו היא מחשבת היצר המחלישה את עבודת השם שלו, שכביכול ועבודתו לא שווה בפני השם. הוא לא יודע שדוקא העבודה מתוך הקשי והצער והשעבוד היא הרצויה לפני הקדוש ברוך הוא, וכל מעשה טוב שהוא עושה הוא מכריע אותו ואת כל העולם כלו לכף זכות, וכן חלילה להפך. פי עדיפה מצוה אחת בצער ממאה שלא בצער (אבות דרבי נתן פרק ג דיבור המתחיל

פְּרִשְׁת מִטּוֹת

רבי דוסטאי). וְלָכֵן דּוֹקָא הַמַּעֲשִׂים שֶׁל הַדּוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים עֲדִיפִים וְחִבִּיבִים לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהַדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים.

הַסְטוֹרִית עִמָּנוּ

מֵעֵין זֶה כּוֹתֵב הַגָּאון רַבִּי מֹשֶׁה סוֹפֵר זצ"ל 'הַחֵת' סוֹפֵר, בְּסִפְרוֹ 'תּוֹרַת מֹשֶׁה עַל הַתּוֹרָה בְּפָסוּק "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גִרְשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם" (במדבר ד, כב), שֶׁבְּבְנֵי קֹהֵת (שם פסוק ב) וּבְבְנֵי גִרְשׁוֹן כְּתוּב "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ - לְבֵית אֲבֹתָם", אֲבָל בְּבְנֵי מֶרְרִי לֹא כְּתוּב "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ" (עֵיין בַּמִּדְבָּר ג, כ), לָמָּה?

וּמִבָּאָר שֵׁשׁ שְׁלֹשׁ תְּקוּפוֹת בְּעַם יִשְׂרָאֵל שְׁנַרְמְזוֹת בְּשִׁבְט לְוִי: הַתְּקוּפָה הָאֶחָת 'בְּנֵי קֹהֵת' - נוֹשְׂאֵי בְרִית ה', כָּלֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, מַחְבְּרִים לְאֶרֶן הַקֹּדֶשׁ, הֵם קְשׁוּרִים לְמַעֲשֵׂה הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּבַתּוֹרָתָם, וְלָכֵן יֵשׁ עֲגִין שֶׁל "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ" - לְרוֹמֵם אוֹתָם וּלְחַבֵּר אוֹתָם לְאֲבוֹתֵיהֶם וּלְרֹאשֵׁי הָאָמָּה. הַתְּקוּפָה הַשְּׁנִיָּה 'בְּנֵי גִרְשׁוֹן', אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם גִּרְשׁוֹ מֵאֲדָמָתָם וְהָלְכוּ בַּגְּלוּת, אֲבָל יֵשׁ בָּהֶם אֶת "לְבָנִי וְשִׁמְעִי" (בַּמִּדְבָּר ג, יח) אֵלּוּ תַלְמִידֵי הַחֲכָמִים שֶׁהַתּוֹרָה שְׁלָהֶם נִחְשָׁבֶת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּקִטְרֶת וּלְבוֹנָה (עֵיין תִּיקוּנֵי הַזוֹהַר תְּקוּנָה עֶשְׂרִין וְחָד וְעֶשְׂרִין דָּף נה ע"ב) שֶׁשׁוֹמְעִים לָהֶם עַם יִשְׂרָאֵל, וְאֵם הֵם דְּבוֹקִים בְּתַלְמִידֵי הַחֲכָמִים אֲזַי עֲדִין הֵם שְׂיָכִים לְדֶרֶגַת "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ לְבֵית אֲבֹתָם". וְהַתְּקוּפָה הַשְּׁלִישִׁית הִיא 'בְּנֵי מֶרְרִי' - זֶה הַתְּקוּפָה שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָא בְּמֶרְמוֹר, שֶׁהַגּוֹיִם מְמַרְרִים אֶת חַיֵּיהֶם בְּדְבָרִים קָשִׁים כְּדוֹר שֶׁל שְׂמָד, וּבְנָיו "מִחְלֵי וּמוֹשִׁי" (בַּמִּדְבָּר ג, כ) - כָּל חָלִי וְכָל מַכָּה, וּמָשׁוּ מֵאֲהֻלֵּיהֶם וּבְחֻצוֹת הַשְּׁלָכּוֹ לַעֲוֹף הַשָּׁמַיִם. וְעַלֵּיהֶם לֹא נֶאֱמַר "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ לְבֵית אֲבֹתָם" כִּי מָה יֵאמַר עַלֵּיהֶם "נִשְׂא אֶת רֹאשׁ לְבֵית אֲבֹתָם", הֲלֹא אֲבוֹתָם טָפְלִים לָהֶם, וְהֵם גְּדוֹלִים מֵהֶם!

הכח שבך

'החת"ם סופר' מלמד אותנו דבר נורא: אם אתה בדור של פגועים, אסונות, צרות, ואתה מחליט לשמר שבת, את מחליטה ללכת בצניעות, הצניעות שלך שזה הרבה יותר מהצניעות של שרה, רבקה, רחל ולאה. השבת שלך שזה יותר מהשבת של רבי שמעון בר יוחאי. ולכן הוא אומר שאי אפשר ליחס אותם לבית אבותם, כי הם גדולים מאבותיהם.

מהיכן שאב משה רבנו את ענותנותו?

יש בספר המאמרים של רבי שלום דובר שניאורסון זצ"ל, שהיה האדמו"ר החמישי בשושלת חב"ד (מאמרים שנת תרע"ט עמוד תסד), ושם הוא כותב לבאר את הפסוק "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג), והוא שואל, איך יכול להיות שמשה רבנו הענו מכל אדם, יכול להשאיר הענו מכל האדם? הלא הוא עלה לשמים והיה בין מלאכים, והוא גם נצח את המלאכים (עיין שבת דף פח ע"ב), לא אכל ולא שתה ארבעים יום (דברים ט, ט), הקדוש ברוך הוא מדבר אתו "פה אל פה" (במדבר יב, ח), הוא גדול הנביאים עד ימות המשיח, "לא קם בישראל כמשה עוד נביא ומביט את תמונתו" (עיין דברים לד, י), כל מי שחולק עליו נענש, ועם כל זה הוא נשאר בענותנותו? איך יכול להיות שאחרי כל זה אין לו רגע אחד של גאווה?

ומבאר, שמבאר במדרש (רבה פרשת כי תשא פרשה מ סימן ב), שמשה רבנו ראה בספרו של אדם הראשון. ושם הוא ראה את כל אחד ואחד לארץ כל הדורות, והוא ראה שיהיה דור בעקבתא דמשיחא שלא יהיה בהם השגה אלקית, יהיה בהם שפל נורא שלא יגיעו לשום דרגה רוחנית משמעותית, התנאים החיו מתים (עיין עבודה זרה דף י ע"ב), רבנו האר"י הקדוש רבי יצחק לוריא

פְּרִשֵּׁת מִטּוֹת

הָאֲשָׁכְנִי, שֶׁהִיא לִפְנֵי כַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, יֵדַע בְּגִלְגּוֹל הַנִּשְׁמוֹת, עָשָׂה עֲלִית נִשְׁמָה וְעָשָׂה דְּבָרִים מְפֹלְאִים שָׁאִין לָנוּ הַשְׁגָּה בָּהֶם בְּכָלֵל, וְהִתְחַבֵּר עַל זֶה סֵפֶר שְׁלָם שֶׁנִּקְרָא 'שִׁבְחֵי הָאֱרִ"י'. וְמָה הַהֲשָׁגָה שְׁלָנוּ? מָה יוֹתֵר טָעִים, פִּיצָה אוֹ פֶּלֶאֶפֶל. וְגַם אִם הַשְׁגָּנוּ מִשֶּׁהוּ בְּדִרְגָּה רוּחָנִית כָּל שֶׁהִיא, מָה הִיא נִחְשָׁבֶת בְּיַחַס לַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים? וּבְיַחַס לַהֲנַהֲגַת מִשָּׁה אֵינָה נִחְשָׁבֶת לְמֵאוֹמָה! מָה כָּבֹר עֲשִׂית, הָאֲרֻכָּת אֶת הַשְׁמָלָה? וְרִקְתָּ אֶת הַפֶּאֶה? קִבַּלְתָּ עָלֶיךָ לִשְׁמֹר שַׁבָּת, מָה זֶה לַעֲמַת מַעֲלַת הַצְדִּיקִים וְהַקְדוֹשִׁים, וְהֵגַם שְׁלֹא תִהְיֶה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת אֲמִתִּית בְּלֵב וּמַח, רַק יִהְיֶה קִיּוֹם הַמִּצְוֹת בַּפֶּעַל מִמֶּשׁ, וְלֹא תִהְיֶה הָעֲבוּדָה אֲמִתִּית עִם הַבְּנֵה וְעִם כָּל הַלֵּב וְהַנִּשְׁמָה, וְגַם קִיּוֹם הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה שֶׁהֵן הַמִּינִימוֹם הַהֲכָרָחִי, יִהְיֶה בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ שִׁיִּהְיוּ כָּמָה מְנִיעוֹת וְכָמָה עֲכוּבִים בְּלֵב וְנֶפֶשׁ בְּרַבּוּי הָעֲלָמוֹת וְהַסִּתְרִים, וְכִמּוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים הַיּוֹם שֵׁשׁ אֲנָשִׁים שֶׁאֵתָה אוֹמֵר לָהֶם: תִּנּוּחַ בְּשַׁבָּת, וְהוּא אוֹמֵר לָךְ 'קִשָּׁה לִי'. מָה קִשָּׁה לָךְ לִנּוּחַ בְּשַׁבָּת? וְרָאָה מִשָּׁה רַבֵּנוּ אֶת כָּל זֶה, וְשִׁיִּהְיוּ אֲנָשִׁים שִׁיעֲמָדוּ נֶגֶד כָּל מוֹנֵעַ, וִיקִימוּ הַמִּצְוֹת בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ וּבְדֶרֶךְ נִסְיוֹן, כָּל פַּעַם, בְּכָל יְצִיאָה מֵהַבֵּית, בְּכָל פְּגִישָׁה עִם מִשְׁפָּחָה וְחֻבְרִים יִהְיֶה לָהֶם נִסְיוֹן. וּמִכֵּיוֹן שֶׁרָאָה אוֹתָם בְּדוֹר הָאַחֲרוֹן עוֹמְדִים בְּנִסְיוֹנוֹת הַגְּדוֹלִים הַלָּלוּ, הָיָה מִשָּׁה רַבֵּנוּ עוֹמֵד בְּתַכְלִית הַשְׁפָּלוֹת מִפְּנֵי הִיתְרוֹן הַזֶּה שֶׁהֵם גְּדוֹלִים בְּהִרְבֵּה מִמֶּנּוּ!

מִלְמַד אוֹתָנוּ הַגָּאוֹן הַקְדוֹשׁ רַבִּי שְׁלום דּוּבֵר זַ"ל, שֶׁאֲנַחְנוּ הֵיינוּ הַסִּבָּה לַעֲנוּתָנוּתוֹ שֶׁל מִשָּׁה רַבֵּנוּ. מִשָּׁה רַבֵּנוּ אוֹמֵר: אֵין לִי בָמָה לְהִתְגָּאוֹת, כִּי יִגִּיעַ דּוֹר שִׁיִּהְיֶה לָהֶם כָּל כֶּף קִשָּׁה לִשְׁמֹר תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְהֵם יִקְיָמוּ וְיִתְעַקְּשׁוּ וְיִצְלִיחוּ לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹנוֹת, אֲזַי בָּמָה אֲנִי אֶתְגָּאָה?

כִּיּוֹם, בְּדוֹר שְׁלָנוּ, בְּגִלְגָּל כָּל הַקְּשָׁיִים וְהַנִּסְיוֹנוֹת יְכוּלִים לְהִגִּיעַ לְדִרְגּוֹת כָּל כֶּף גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת, אִם שׁוֹמְרִים תּוֹרָה וּמִצְוֹת כְּהוֹגֵן,

הכח שבד

גם אם לא זוכים לעבד את השם כמו אבותינו.

ראשונים כמלאכים, ואנו?

בספר אור לשמים של רבי מאיר רוטנברג (פרשת תצוה עמוד קלח), הוא מביא בשם ספר ברית מנוחה (ניקוד הח') שחבר אותו רבי אברהם מרמון הספרדי זצ"ל, רבי חיים ויטאל כותב על הספר הזה: "ספר ברית מנוחה הוא אמתי, וחברו חכם גדול בחכמה ובתורה, ונאמן רוח, וכסה את דבריו בעמק ונעשה על פי צדיק אחד קדמון שנגלה אליו אליהו זכור לטוב ולמדו". זה ספר קבלי עמק מאד, והוא מביא את מה שאמרו בגמרא (שבת דף קיב ע"א), אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, והוא כותב על זה: זה נאמר לדורותם, אבל בדור האחרון יהיו יותר גדולים מדורות הראשונים, וכל כך למה? כי הנסיונות הנוראים שיהיו בדור האחרון לשמר אפלו על המינימום, על השבת, הקדשה, הטהרה, הצניעות, הכשרות, על מינימום יראת שמים, יהיו גדולים ונוראים. הגמרא אומרת (ברכות דף לג ע"ב), שיראת שמים לגבי משה רבנו זה דבר קטן, אבל בדור שלנו זה דבר עצום ורב. בגלל כל הקשים והנסיונות שיש. ודוקא בגלל הנסיונות האדם יכול להגיע לדרגות גדולות.

ייתי ולא אחמינה

ומהדור של 'עקבתא דמשיחא' שהוא לפני בא המשיח, אפלו האמוראים פחדו ואמרו "ייתי ולא אחמינה" (סנהדרין דף צח ע"ב ילקוט שמעוני ירמיהו רמז שי) - שיבא המשיח אבל שלא אהיה בדור ההוא, ולמה? בגלל הנסיונות הקשים שיהיו בדור הזה, ובלבול הדעת הנורא.

פְּרִשֶׁת מִטּוֹת

תְּקוּן הַעֲוֹנוֹת בְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים

בספר 'ישמח ישראל' לגאון רבי ירחמיאל ישראל יצחק דנציגר, 'האדמו"ר מאלכסנדר', (לראש חודש כסליו עמוד 106) הוא מביא את מה ששאלו תלמידי רבי חיים ויטאל את רבם על מה שמובא בפרוש שלמי (שבת פרק ה הלכה ד) על המשנה שפרתו של רבי אלעזר בן עזריה היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים, והשחירו שניו מפני התענית. ופרשו בגמרא שזו היתה השכנה שלו שיוצאת עם איזה תכשיט שהיה אסור לה לצאת בשבת, ומכיון שלא מחה בה קבל על עצמו תשובה להתענות עד שהשחירו שניו. והתלמידים תמהו: אם בארזים נפלה שלהבת, מה יגידו אזובי הקיר? (מועד קטן דף כה ע"ב) הלא אם על דבר קל כזה שהוא אסור מדרבנן, והוא רק לא מחה, היה צריך כדי לתקן את זה להתענות עד שהשחירו שניו מפני התענית, אנחנו מלאים בעבירות, גם אם נעקר את כל השנים זה לא יספיק. כמה סגופים נצטרך?

ועל זה ענה להם רבי חיים ויטאל: בזמן הזה, בחשכת הגלויות, אפלו צעקה אחת, אנחה אחת אמתית של אחד מִיִּשְׂרָאֵל מעמק לבו, נחשב כהרבה תעניות בשנים קודמות! (עיין בשו"ת דברי יואל מסאטמר אורח חיים סימן ל, ובשו"ת קנה בושם חלק ב סימן כג דף כה ע"ד, ובשו"ת יביע אומר חלק ד חלק יורה דעה סימן יד אות יד).

ואומר 'ישמח ישראל': "מזמן רבי חיים ויטאל עד עתה, שהגלות והצרות מתגברים בכל יום, וכל יום קללתו מרבה מחברו, בודאי צעקת ישראל מעמק הלב, יקר הוא בעיני ה' כמו התעניות מהשנים קדמוניות."

וגם אנחנו נוסיף, שמזמן הרב 'ישמח ישראל' עברו למעלה ממאה שנה, כמה צרות עבר עמנו במאה השנים האחרונות,

הכח שבך

והנסיגות גדלו וירידת הדורות התעצמה עוד ועוד, ולכן כל מעשה שהאדם עושה לכבוד השם הוא זוכה לעלות ולהתעלות. דווקא משום שהחשך כל כך גדול, האור הכי קטן מאיר חזק, ובלבד שהאור הזה יהיה אמתי.

הארה אמיתית

הגאון רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו 'פרי צדיק' כותב (פרשת כי תבוא אות טז), שכל שיש בלב איזו הארה אמיתית אפילו מעט, חשוב בעיני ה' שתפרך יותר מאור גדול בדורות הראשונים. למה? כי הדור שלנו חוץ מכל הצרות, היסורים, הקשיים, הפגועים, האסונות והמחלות ובתי חולים מלאים, הוא עוד מלא בנסיגות עצומים ונוראים. ואם האדם בכל זאת בא ומחליט: אני מקים את רצון השם למרות שמסביב יהם הסער, וכלם בשכונה לא שומרים, והוא בוחר בדרך השם, הוא עולה ומתעלה בצורה מיחדת הרבה יותר מדורות קודמים.

נפוץ עגל הזהב המודרני

הגאון הצדיק רבי שמשון רפאל הירש, היה בערך לפני כמאה וחמשים שנה, בדור שלוו היו הרבה בעיות וקלקולים, זה מזכיר קצת את הדור שלנו. ובספרו במעגלי השנה (חלק ד עמוד רג) הוא כותב על התקופות שיש בשנה ואף צריך להתחזק בהן, וכך הוא כותב: "ההסטוריה חוזרת אפוא על עצמה, המחולות סביב לעגל הזהב נמשכים במלא העז כמאז ומקדם, אך לדאבונו חסר לנו אחד כמו משה רבנו המחונן באמץ רוח לקחת את עגל הזהב ולהוכיח בפרהסיא, לפני כלם בפומבי, את חסר ערכו ואפסיותו, להראות קבל עם ועולם עד היכן מגעת אי יציבותו בכך שיהפך

פְּרִשֶׁת מִטּוֹת

לְעֹפֶר וְאֹפֶר אַחֵר שֶׁנִּגְמַר יוֹמוֹ הָאֶחָד עָלֵי אַדְמוֹת, וּבִגְלָלוֹ כָּפַר
הָעַם בְּאֵל חִי, בְּרִבּוֹנָם הַנִּצְחִי בְּעֶבֶר וּבְעֵתִיד – אוֹמֵר רַבִּי שְׁמִשׁוֹן
רְפָאֵל הִירֶשׁ, עֶגְל הִזְהָב קִיָּם, הִרִיצָה הַהֲמוֹנִית סְבִיבוֹ גַּם קִיָּמָה,
מֵה שְׁחָסֵר זֶה רַק אֶחָד כָּמוֹ מִשֶּׁה רִבְנוֹ שִׁיִּצְעַק וַיִּגִּיד: מָה אַתֶּם
מְבַזְבְּזִים אֶת הַחַיִּים וְהוֹלְכִים אַחֵר עֶגְל הִזְהָב! מָה יִגִּיד אָדָם? מָה
אֲנִי מִשֶּׁה רִבְנוֹ? אֲנִי לֹא בִּדְרָגָה הַזֹּאת, אֲבָל זֶה בְּדִיוֹק הַנוֹשֵׂא
שְׂבָאֲנוּ וְדִבְרָנוּ כָּל הַזְּמַן, בְּדוֹר שְׁלָנוּ אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת כָּמוֹ מִשֶּׁה
רִבְנוּ, יִפְתָּח בְּדוֹרוֹ כְּשִׁמוּאֵל בְּדוֹרוֹ (ראש השנה דף כה ע"ב), אַתָּה
הַקָּטָן יֵשׁ בְּךָ אוֹר, תִּשְׁפִּיעַ עַל אַחֲרִים. יֵשׁ בְּךָ כֹּחַ? תִּשְׁפִּיעַ עַל
אַחֲרִים, יֵשׁ לְךָ כֹּחַ? תִּשְׁפִּיעִי עַל אַחֲרִים.

מָה אַכְפֶּת לְאֱלֹקִים?

יֵשׁ אִשָּׁה שְׁחוּשֶׁבֶת: 'מָה אַכְפֶּת לְאֱלֹקִים אִם אֲנִי אֵצֶא עִם פֶּאֶה
מִהֶבֶת אוֹ כִּסּוּי רֹאשׁ, הֲרִי הִרְבֵּה הוֹלְכוֹת עִם זֶה. לָמָּה אֲנִי צָרִיכָה
לִהְיוֹת הַצְדִּיקָה מִכָּלִים?', וְהַתְּשׁוּבָה הִיא, דוֹקֵא בְּדוֹר הַזֶּה כָּל
כֶּךָ אַכְפֶּת לַהֲשֵׁם, גַּם אִם בְּעֵינֶיךָ זֶה מַעֲשֵׂה קִטָּן, כְּשֶׁאַתָּה בָּאָה
וּמִתְגַּבֶּרֶת זֶה שְׁוֶה הִרְבֵּה יוֹתֵר מִדּוֹרוֹת קוֹדְמִים. לָכֵן הֵיחָס שְׁלָנוּ
בְּזִהְיוֹת מְלַעֲבֵר עֲבֵרוֹת וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת, צָרִיךְ לִהְיוֹת הִרְבֵּה יוֹתֵר
גָּדוֹל מִכָּל שְׂאֵר הַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, כִּיּוֹן שְׁאַנְחֵנוּ חֲשׁוּבִים בְּעֵינֵי
ה' הִרְבֵּה יוֹתֵר מִהַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים. אָדָם שֶׁיִּבִּין אֶת זֶה מִמִּילָא לֹא
יִזְלֹל אֶפְלוֹ בְּדִבְרִים קִטְנִים, הוּא לֹא יִגִּיד: 'לֹא נוֹרָא אִם לֹא נִקְפִּיד
עַל מְלָאכָת בּוֹרֵר בְּשֶׁבֶת...', כָּמוֹ שְׁמִשֶּׁה רִבְנוֹ פָּחַד לֹא לַעֲשׂוֹת
מְלָאכָת בּוֹרֵר בְּשֶׁבֶת, כִּי הוּא יָדַע כְּמָה הַכֹּחַ שְׁלוֹ יָכוֹל לַהֲשִׁיעַ,
כֶּךָ גַּם אַתָּה צָרִיךְ לְדַעַת אֵיךְ לַהֲזַהֵר מִכָּל הַדִּבְרִים הַלָּלוּ.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִזְכֶּה אוֹתָנוּ שְׁנִידַע וְנִכְפִּיר בְּעֶרְךָ שֶׁל כָּל מַעֲשֵׂה
וּמַעֲשֵׂה שְׁלָנוּ, וְלֹא נִסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵט וְנִגִּיד 'אִם כֶּךָ כָּל מַעֲשֵׂה קִטָּן

הכח שבִּבְּךָ

שְׁוִיה אֲזוּ זְהוּ, כִּי הַפּוֹד, עַד כֹּמֶה שְׁאַתָּה אוֹמֵר 'כָּל מַעֲשֵׂה קִטָּן הוּא טוֹב', בּוֹאוּ נִחְשֹׁב כֹּמֶה כָּל מַעֲשֵׂה רָע מֵה הוּא עוֹשֶׂה, אִם נוֹתְנִים לָךְ כֹּחַ שְׁאַתָּה יוֹתֵר שְׁוִיה מִמֶּשֶׁה רַבֵּנוּ, תִּבְיִן גַּם כֹּמֶה אֶתָּה יָכוֹל לִהְרֹס. וְאִם בְּדוֹר שֶׁל הָאֱמוּנָאִים אָמְרוּ, שְׁאִם עָשִׂיתָ מַעֲשֵׂה אֶחָד אֶתָּה בָּא וּמִזְכֶּה אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ לָכֶּה זְכוּת וְאִם לֹא אֶתָּה מְחִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ לָכֶּה חוֹבָה, כֹּמֶה בְּדוֹר שֶׁלֵּנוּ אָדָם צָרִיךְ לְבוֹא וּלְהִזָּהֵר. אֶת נִזְהָרֵת מְצַנִּיעוֹת - אֶת מוֹנַעַת צָרוֹת מַעַם יִשְׂרָאֵל, וְכִמּוֹ שֶׁהַתּוֹרָה מִזְהִירָה אוֹתָנוּ: "וְהָיָה מִחֲנִיָּה קְדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בָּךְ עֲרוֹת דְּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ" (דְּבָרִים כג, טו). אֶתָּה נִזְהָר בְּשִׁמְרֵת שַׁבָּת, בְּעֲנִיָּי כְּשָׂרוֹת, בְּעֲנִיָּי 'שִׁמְרֵת הַבְּרִית' - אֶתָּה מוֹנַע בְּמַעֲשִׂים שֶׁלֶּךָ עוֹד שׁוֹאֵה מַעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִרִי אָמְרוּ חַז"ל (שַׁבָּת דף לג ע"א), בְּעוֹן חֲלוּל שַׁבָּת חָיָה רָעָה רַבָּה וּבְהִמָּה כָּלָה וּבְנֵי אָדָם מִתְמַעֲטִין וְהַדְּרָכִים מִשְׁתוֹמָמִים. זֶה הַכֹּחַ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁיָּכוֹל לְמַנֵּעַ הַרְבֵּה צָרוֹת מַעַם יִשְׂרָאֵל, וְהַשָּׂכָר הוּא עָצוֹם וְרַב.

ה' יִזְכְּנוּ שְׁנִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנוֹ, וְלֹא לְהִסְתַּפֵּק בְּמוֹעָט בְּעֲנִיָּיִם רוֹחֲנִיִּים, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.